משנה

סֻכָּה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה – סכך הסוכה שהוא גבוה מקרקעית הסוכה **לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה** ונמצא שחלל הסוכה גבוה יותר מעשרים אמה, **הַסּוכָּה פְּסוּלָה**, כמבואר בגמרא שסוכה כשירה רק כשהיא דירת עראי, ולמעלה מעשרים אמה עושה אדם את סוכתו דירת קבע. **וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר** אפילו כשגבוהה ארבעים וחמשים אמה, משום שסובר שהסוכה צריכה להיות דירת קבע.

אופנים נוספים שהסוכה פסולה: **וְשֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים** – סוכה שגובה חללה פחות מעשרה טפחים ואינה ראויה לדירה, **וְכֵן** סוכה **שֶׁאֵין לָהּ** לכל הפחות (**שלשה**) [**שָׁלֹשׁ**] **דְּפָנוֹת**, **וְכֵן** סוכה **שֶׁחַמָּתָהּ מְרוּבָּה מִצִּלָּתָהּ** – שסיכך עליה סכך מועט ובקרקעית הסוכה החמה מרובה מן הצל, שהצל המועט מתבטל ברוב חמה והרי הוא כמי שאינו, בכל אופנים אלו הסוכה **פְּסוּלָה**.

גמרא

תְּנַן הָתָם – שנינו במסכת עירובין (ב.) שנחלקו רבי יהודה וחכמים גם לגבי גובה קורת המבוי: קורת הַמָּבוֹי שניתנה בפתחו כדי להתירו בטלטול, **שֶׁהִוא גָּבוֹהַּ יותר מֵעֶשְׂרִים אַמָּה** מקרקע המבוי, **יְמַעֵט** – ישפיל את הקורה עד שלא יהיה בינה לקרקע המבוי יותר מעשרים אמה, וכל זמן שלא השפילה אסור לטלטל במבוי. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ** להשפיל את הקורה, ומותר לטלטל במבוי גם כשהקורה גבוהה יותר מעשרים אמה. מקשה הגמרא: **מַאי שְׁנָא גַּבֵּי סוּכָּה דְּתָנֵי פְּסוּלָה** – מדוע במשנתינו שנה התנא רק שסוכה הגבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה, ולא כתב את הדרך לתקן את הסוכה על ידי שישפיל את הסכך לגובה עשרים אמה, **וּמַאי שְׁנָא גַּבֵּי מָבוֹי דְּתָנֵי תַּקָּנְתָּא** – ולגבי מבוי שנה התנא את האפשרות לתקן את המבוי על ידי שישפיל את הקורה.

מתרצת הגמרא: דווקא לגבי **סוּכָּה** שהפסול בסכך למעלה מעשרים אמה הוא **מִדְּאוֹרַיְיתָא** ונאמר בסיני לפני ששנו חכמים את המשנה [כפי שדורשת הגמרא להלן], **תָּנֵי פְּסוּלָה** – שייך לומר במשנה שכשהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה היא, כיון שלא עשה את סוכתו כתורה וכהלכה, מה שאין כן לגבי **מָבוֹי** שהאיסור לטלטל בו הוא רק **מִדְּרַבָּנָן**, אבל מדאורייתא כיון שיש לו שלוש מחיצות דינו כרשות היחיד ומותר לטלטל בו גם בלא תיקון כלל, אין ראוי לכתוב בו לשון 'פסול', כיון שכל האיסור לטלטל במבוי התחדש במשנה זו, שהרי עדיין לא נאמרו דיני מבוי כדי שיאמר התנא שאם לא עשאו כדינו פסול, לכך **תָּנֵי תַּקָּנְתָּא** – כתבה המשנה מהו האופן לתקנו כדי להתיר לטלטל בו גם מדרבנן.

תירוץ נוסף: **וְאִיבָּעֵית אֵימָא, דְּאוֹרַיְיתָא נַמִּי תָּנֵי תַּקָּנְתָּא** – גם בדינים מדאורייתא שונה התנא בדבריו את האופנים בהם ניתן לתקן ולהכשיר את הסוכה, **מִיהוּ, סוּכָּה** כיון (**דנפישי מילתה**) [**דִּנְפִישֵׁין מִילֵּיהּ**] – מרובים דיניה במשנתינו ואם היה התנא שונה בכל דין את אופן תיקונו היה צריך להאריך בדבריו ולומר שהגבוהה מעשרים אמה ימעטנה, ובשאינה גבוהה עשרה טפחים יגבירנה, ובשאין לה שלוש דפנות יעשה לה שלוש דפנות, ובשחמתה מרובה מצלתה יוסיף סכך, לכן לא רצה התנא להאריך בדבריו וכפי ששנינו (פסחים ג.) 'לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה', ולכך **פָּסִיק וְתָנֵי פְּסוּלָה** – שבכך כללה המשנה את כל הדינים כאחת, מה שאין כן לגבי **מָבוֹי דִּילְמָא נָפֵישׁ מִילֵּיהּ** במשנה זו, שמוזכר בה רק דין מבוי הגבוה מעשרים אמה, לכך **תָּנֵי תַּקָּנְתָּא.**

לאחר שאמרה הגמרא שפסול סוכה למעלה מעשרים אמה הוא מדאורייתא, שואלת הגמרא: **מָנָא הָנֵי מִילֵּי** – היכן מקור דין זה בתורה. **אָמַר רַבָּה, דְּאָמַר קְרָא** (ויקרא כג מג) **'לְמַעַן יֵדְעוּ דֹּרֹתֵיכֶם כִּי בַּסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'**, ודרשו חכמים מפסוק זה שצריך לעשות סוכה שתהא ניכרת ליושב בה שהוא יושב בסוכה, ועל כן אם גובה הסוכה הוא **עַד עֶשְׂרִים אַמָּה**, העין שולטת ורואה את הסכך **וְהָאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁהוּא דָּר בְּסוּכָּה**, וכשירה, מה שאין כן אם גובה הסוכה הוא **לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה**, הסוכה פסולה, כיון **שֵׁאֵין אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁדָּר בְּסוּכָּה, מֵשׁוּם דִּילְמָא שָׁלְטָא בָּהּ עֵינָא** – שמתוך גובה הסכך אינו נראה ליושב בסוכה אלא אם כן משליך ראשו לאחוריו לישא עיניו למעלה, ואין אדם רגיל בכך.

רַבִּי זֵירָא אָמַר, מֵהָכָא – מקור הפסול של סוכה הגבוהה מעשרים אמה נלמד ממה שנאמר (ישעיה ד ו) **'וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מֵחֹרֶב'**, ומשמע שמטרת הסכך היא, להגן מפני החמה על היושבים בתוך הסוכה, ולכך באופן שגובה הסכך הוא **עַד עֶשְׂרִים אַמָּה**, כשירה, משום **שֶׁאָדָם יוֹשֵׁב בְּצֵל סוּכָּה** – בצל הסכך, מה שאין כן באופן שגובה הסכך הוא **לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, אֵין אָדָם יוֹשֵׁב בְּצֵל סוּכָּה אֶלָּא בְּצֵל דְּפָנוֹת** – שכיון שהדפנות גבוהות הרבה מגיע צל דופן זו על הדופן השניה ואין צורך בצל הסכך, וסכך שאינו עשוי לצל אינו נקרא סכך, ומשום כך פסולה. **אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי** לרבי זירא, **אֶלָּא מַעֲתָּה** – לשיטתך שהפסול הוא משום שאין צורך בצל הסכך, **הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ בְּעֶשְׂתְּרוֹת קְרָנַיִם** – גיא בין שני הרים גבוהים ומתוך גובהם אין החמה זורחת בשפלה, **הָכִי נַמִּי דְּלֹא הֲוֵי סוּכָּה** כיון שאין צורך בצל הסכך, והרי אין הדין כך. **אָמַר לֵיהּ** רבי זירא לאביי, אינו דומה עשתרות קרנים לסוכה גבוהה מעשרים אמה, שהרי **הָתָם** – לגבי עשתרות קרנים, **דְּלֵל עֶשְׂתְּרוֹת קְרָנַיִם** – אם תסיר את ההרים, **אֵיכָּא צֵל סוּכָּה** – מצל הסכך על הסוכה, שהרי הסוכה עצמה אינה גבוהה עשרים אמה, מה שאין כן **הָכָא** – לגבי סוכה הגבוהה למעלה מעשרים אמה, **דְּלֵל דְּפָנוֹת** – אם תסיר את דפנות הסוכה, **לֵיכָּא צֵל סוּכָּה**, כיון שהחמה נבנסת תחתיה ופוגמת בצל הסכך עד שאינו ניכר, וסכך שאינו מצל אין עליו שם סכך.

וְרָבָא אָמַר מֵהָכָא – מקור הפסול של סוכה הגבוהה מעשרים אמה נלמד ממה שנאמר (ויקרא כג מב) **'בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים'**, ומבואר בפסוק **שֹׁאֶמְרָה תּוֹרָה, כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים צֵא מִדִּירַת קֶבַע וְשֵׁב בְּדִירַת עֲרַאי**, דהיינו שהמצוה היא לישב בדירה הראויה לשבעה ימים בלבד שהיא דירת עראי, ולכך דווקא סוכה שגובהה **עַד עֶשְׂרִים אַמָּה** כשירה, משום שבגובה זה **אָדָם עוֹשֶׂה דִּירָתוֹ דִּירַת עֲרַאי**, מה שאין כן סוכה שהיא גבוהה **לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה** שבגובה זה **אֵין אָדָם עוֹשֶׂה דִּירָתוֹ דִּירַת עֲרַאי אֶלָּא דִּירַת קֶבַע** – שהרי צריך לעשות לה מחיצות קבועות כדי שלא תפול, אין זה בכלל 'סוכה' שאמרה תורה ופסולה. **אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי** לרבא, **אֶלָּא מַעֲתָּה** – לדבריך ש'סוכה' שאמרה תורה היא דווקא סוכת עראי, **עֲשֵׂה** לסוכתו **מְחִיצוֹת שֶׁל בַּרְזֶל וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּן, הָכִי נַמִּי דְּלֹא הֲוֵי סוּכָּה** כיון שהיא דירת קבע, ולא מצינו מי שיאמר כן. **אָמַר לֵיהּ** רבא לאביי, **הָכִי קָאָמִינָא לָךְ** – אין כוונתי לומר שסוכה היא דווקא סוכת עראי וכל שעושה סוכתו קבע פסולה, אלא שלמדים מהפסוק שסוכה היא דווקא באופן שיש אפשרות לעשותה סוכת עראי, ולא סוכה הבנויה באופן שמוכרחים לעשותה סוכת קבע, ולכך **עַד עֶשְׂרִים אַמָּה דְּאָדָם עוֹשֶׂה דִּירָתוֹ דִּירַת עֲרַאי** – שיכול לבנות סוכתו באופן עראי, **כִּי עָבִיד לֵיהּ דִּירַת קֶבַע נַמִּי נָפֵיק** – אפילו כשיעשה אותה חזקה ומחיצותיה של ברזל, גם כן יוצא בה ידי חובתו, אבל סוכה שהיא גבוהה **לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה**, דְּאז בדרך כלל **אָדָם עוֹשֶׂה דִּירָתוֹ דִּירַת קֶבַע** – שמחמת גובהה צריך לחזקה בדפנות קבועות וחזקות, לכן אפילו **כִּי עָבִיד לֵיהּ דִּירַת עֲרַאי** – גם אם יעשנה במחיצות חלשות וערעיות, **נַמִּי לֹא נָפֵיק** – לא יצא ידי חובתו.

עתה מבארת הגמרא מדוע לא אמר כל אחד מהאמוראים בסברות האחרים: כּוּלְּהוּ – רבא ורבי זירא, בְּרָבָּה – שלמד דין זה מהנאמר ׳לְמַעַן יֵדְעוּ׳ שצריך הישוב לידע שהוא יושב בצל סוכה, לֹא אָמְרֵי, כיון שלדעתם אין כוונת הפסוק לידיעה הנצרכת לישובים בסוכה, אלא כוונת הפסוק הֲהוּא, בִּידִיעָה לְדוֹרוֹת הִיא – שידעו הדורות הבאים שהקיף הקדוש ברוך הוא את אבותינו בענני הכבוד בעת הליכתם במדבר. ורבה ורבא בְּרַבִּי זֵירָא נַמִּי לֹא אָמְרֵי, שלמד מהפסוק ׳וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל׳ שצריך לישב בצל סכך ולא בצל דפנות, משום שהפסוק הַהוּא, לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ הוּא דִּכְתִיב, שאותם סוכות שיעשה הקדוש ברוך הוא לצדיקים בימות המשיח יהיו לצל לעונג ולמסתור, אבל בסוכת מצוה אפילו אם אין הסכך משמש לצל כגון שהוא למעלה מעשרים אמה, יש עליה שם סוכה. מקשה הגמרא: וְרַבִּי זֵירָא איך למד מפסוק זה דין סוכת מצוה, הלא שם מדובר בסוכה העתידה לימות המשיח. מתרצת הגמרא: אִם כֵּן שהפסוק מדבר רק לימות המשיח, לְיָמָא קָרָא ׳וְחָפְּתָה׳ תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם, שחופה היא לשון דבר המכסה מפני החמה והמטר, וּמַאי ׳וְסֻכָּה׳ תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם – מדוע שינה הפסוק לשונו ואמר ׳סוכה׳, שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ תַּרְתֵּי – מוכרח שהפסוק בא להשמיענו גם על סוכת מצוה, שמשמעות סכך הוא שעשאו לצל.

ממשיכה הגמרא לבאר שרבה ורבי זירא בְּרָבָא נַמִּי לֹא אָמְרֵי, שלמד מהנאמר ׳בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים׳ שצריכה הסוכה להיות ראויה לדירת עראי, מֵשּׁוּם קוֹשְׁיָא דְּאַבַּיֵי – שאם צריך שתהיה הסוכה דירת עראי נמצא שגם סוכה העשויה ממחיצות של ברזל פסולה, וכיון שבזה כולם מודים שבשירה, על כרחך אין כוונת הכתוב למעט דירת קבע.

הגמרא מביאה אמוראים שמגבילים את מחלוקת רבי יהודה וחכמים לאופנים מסוימים, ומבארת את דבריהם לפי הטעמים שהובאו לעיל: כְּמַאן אָזְלָא – לפי איזה מהטעמים יבואר, הָא דְּאָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה אָמַר רַב, שהַמַּחְלוֹקֶת בין רבי יהודה לרבנן היא דווקא בְּאופן שֶׁאֵין דְּפָנוֹת הסוכה מַגִּיעוֹת לְסֶכֶךְ ויש אויר ביניהם, אֲבָל אִם דְּפָנוֹת הסוכה מַגִּיעוֹת לְסֶכֶךְ מודים רבנן שאֲפִילּוּ אם הסכך לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִים אַמָּה כְּשֵׁרָה. מבארת הגמרא: כְּמַאן – כפי איזה מהטעמים סובר רב, בְּרַבָּה, דְּאָמַר שטעם חכמים הוא מֵשּׁוּם דִּכתיב ׳לְמַעַן יֵדְעוּ דורותיכם׳, ולמעלה מעשרים אמה לֹא שָׁלְטָא בָּהּ עֵינָא, ולפיכך דווקא אם אין הדפנות מגיעות לסכך פסולה שאין היושב בסוכה רואה שיושב בצל הסכך, אבל אם הדפנות מגיעות לסכך מודים חכמים שכשירה, שבֵּיוָן דְּדָפְנוֹת מַגִּיעוֹת לַסֶּכֶךְ מֵשָׁלְטָא שָׁלְטָא בָּהּ עֵינָא – משום שהעין שולטת בסכך דרך הדפנות גם אם הוא גבוה מעשרים אמה. כְּמַאן אָזְלָא – לפי איזה מהטעמים יבואר הָא דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, שהַמַּחְלוֹקֶת בין רבי יהודה לרבנן היא דווקא בְּאופן שֶׁאֵין בָּהּ – ברוחב הסוכה אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, אֲבָל אִם יֵשׁ בָּהּ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת מודים רבנן שאֲפִילּוּ אם הסוכה גבוהה לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרִים אַמָּה כְּשֵׁרָה. מבארת הגמרא, כְּמַאן, בְּרַבִּי זֵירָא, דְּאָמַר שטעם חכמים מֵשּׁוּם צֵל הוּא – שלמעלה מעשרים אין צורך בצל הסכך, וּלפיכך אם רחבה הסוכה יותר מארבע אמות מודים חכמים שכשירה שבֵּיוָן דְּרֵוִיחָא – כיון שהסוכה רחבה, אֵיבָא צֵל סוּכָּה – יש צורך בצל הסכך אפילו אם היא גבוהה יותר מעשרים אמה.

כְּמַאן אָזְלָא – לפי איזה מהטעמים יבואר הָא דְּאָמַר רַב חָנָן בַּר רַבָּה אָמַר רַב, שהַמַּחְלוֹקֶת בין רבי יהודה לרבנן היא דווקא בְּסוכה שֶׁאֵינָהּ מַחֲזֶקֶת אֶלָּא כְּדֵי רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ, דהיינו רוחב של שבעה טפחים על שבעה טפחים, אֲבָל אִם הסוכה מַחֲזֶקֶת יוֹתֵר מִכְּדֵי רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ, מודים רבנן שאֲפִילּוּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרִים אַמָּה כְּשֵׁרָה. מבארת הגמרא: כְּמַאן, דְּלָא כְּחַד – מימרא זאת אינה מתפרשת אף לא כאחד מהטעמים שהובאו לעיל, שהרי אין היושב בה יודע שהוא יושב בצל הסכך, ועדיין אין צורך בצל הסכך, וגם אין הסוכה ראויה להיות דירת ארעי.

הגמרא מבארת במה נחלקו אמוראים אלו: בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי יֹאשִׁיָּה שאמר שחכמים מודים באופן שהדפנות מגיעות לסכך, פְּלִיגָא – חולק אַדְּרַב הוּנָא וְרַב חָנָן בַּר רַבָּה שאמרו שחכמים מודים בסוכה הגדולה מארבע אמות או משבעה טפחים, משום דְּאִיהוּ – רב הונא ורב חנן, קָא יָהֲבֵי שְׁעוּרָא בְּמִשְׁכָּא – תלו את טעם חכמים להחמיר בגבוהה מעשרים, בשיעור משך הסוכה, וְאִיהוּ – רבי יאשיה לֹא קָא יָהֵיב שְׁעוּרָא בְּמִשְׁכָּא, אלא תלה זאת בדפנות מגיעות לסכך או לא. אֶלָּא רַב הוּנָא וְרַב חָנָן בַּר רַבָּה שנחלקו האם מודים חכמים ביותר מארבע אמות או אף ביותר משבעה טפחים, נִימָא בְּהָכְשֵׁר סוּכָּה קָמִיפַּלְגִי – שמא נאמר שלדברי שניהם לא נחלקו אלא בשיעור סוכה מצומצמת וביותר מזה היא כשירה לדברי הכל, אלא שנחלקו מהו שיעור הכשר סוכה, דְּמַר – רב הונא סָבַר שֶׁהָכְשֵׁר סוּכָּה הוא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת על ארבע אמות [כשיטת רבי להלן (ג.)], ובפחות מזה היא פסולה אף כשהיא פחותה מעשרים אמה, ולכך ביאר שנחלקו בסוכה שגודלה ארבע אמות, וּמַר – רב חנן סָבַר שֶׁהָכְשֵׁר סוּכָּה הוא בְּמַחֲזֶקֶת רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ – שבעה על שבעה טפחים, ולכך אמר שביותר משיעור זה מודים רבנן שכשירה אפילו אם היא גבוהה מעשרים. דוחה הגמרא: לֹא בזה נחלקו רב הונא ורב חנן, אלא דְּכוּלֵּי עָלְמָא הָכְשֵׁר סוּכָּה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ – שבעה על שבעה טפחים, וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמַר – רב חנן סָבַר שדווקא בְּמַחֲזֶקֶת רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ פְּלִיגִי חכמים ורבי יהודה, אֲבָל אם גודל הסוכה יוֹתֵר מֵרֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ דְּבֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה, וּמַר – רב הונא סָבַר שמֵרֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ עַד אַרְבַּע אַמּוֹת פְּלִיגִי חכמים ורבי יהודה, משום שעד ארבע אמות עדיין אין צורך בצל הסכך, אֲבָל יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת דְּבֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה כיון שיש צורך בצל הסכך אפילו אם גבוהה יותר מעשרים אמה.

הגמרא מקשה על דברי רב הונא ורב חנן שביארו את מחלוקת חכמים ורבי יהודה דווקא בסוכה קטנה: מֵיתִיבִי, שנינו בברייתא את מחלוקת חכמים ורבי יהודה, סוּכָּה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרִים אַמָּה, פְּסוּלָה, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר אפילו אם היא גבוהה עַד אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים אַמָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה ראיה לדבריו, מַעֲשֶׂה בְּהֵילָנֵי הַמַּלְכָּה בִּלּוֹד שֶׁהָיְתָה סוּכָּתָהּ גְּבוֹהָה יותר מֵעֲשָׂרִים אַמָּה, וְהָיוּ זְקֵנִים – חכמי לוד נִכְנְסִין וְיוֹצְאִין לְשָׁם וְלֹא אָמְרוּ לָהּ דָּבָר, הרי שהודו חכמי לוד שסוכה כשירה אפילו ביותר מעשרים אמה. אָמְרוּ לוֹ חכמים וכי מַשָּׂם אתה מביא רְאָיָה לדבריך, והלא הילני המלכה אִשָּׁה הָיְתָה וּפְטוּרָה מִן הַסּוּכָּה ולכן לא מחו בה חכמים, אבל למחויבים במצוה מודים חכמי לוד שסוכה זו פסולה. דחה רבי יהודה את דבריהם וְאָמַר לָהֶן, וַהֲלֹא שִׁכְעָה בָּנִים הָיוּ לָהּ והיתה צריכה לחנכם למצוות ואם הסוכה פסולה מדוע לא מיחו בה חכמים. וְעוֹד הוכיח רבי יהודה, שהלא כָּל מַעֲשֶׂיהָ לֹא עֲשָׂתָה אֶלָּא עַל פִּי חֲכָמִים – אף על פי שנשים פטורות ממצות סוכה, מכל מקום הילני שישבה בסוכה ורצתה לקיים את המצוה ודאי שעשתה את הסוכה כשירה כהלכתה.

קודם שמבארת הגמרא את הקושיא מברייתא זו, מבארת הגמרא את דברי הברייתא ושואלת: לָמָּה לִי לְמֵיתְנֵי – לשם מה הוצרך רבי יהודה לומר ׳וְעוֹד כָּל מַעֲשֶׂיהָ לֹא עֲשָׂתָה אֶלָּא עַל פִּי חֲכָמִים׳, שכוונתו בזה להוכיח מעצם ישיבתה בסוכה, שהיא כשירה, והלא די בטעם הראשון ששבעה בנים היו לה ועליה לחנכם במצוות. מבארת הגמרא: הָכִי קָאָמַר לְהוּ רבי יהודה לחכמים, כִּי [־אם] תֹּאמְרוּ שבניה של הילני המלכה בָּנִים קְטַנִּים הָיוּ, ולכך הושיבה אותם בסוכה זו ולא מיחו בה שהרי קְטַנִּים פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה, אענה לכם בְּיֵוָן דְּשִׁכְעָה בנים הָווּ, אִי אֶפְשָׁר דְּלֹא חֲווֹ בְּהוּ חַד שְׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ והרי הוא חייב מדרבנן במצות סוכה. וְכִי תֵּימְרוּ קָטָן שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ רק מִדְּרַבָּנָן הוּא דְּמִיחַיֵּב במצות סוכה מדין חינוך, וְאִיהִי בְּדִרַבָּנָן לֹא מְשַׁוְּיָא כיון שדין חינוך מוטל רק על האב ולא על האם, תָּא שְׁמַע – לכן הוסיף רבי יהודה ואמר טעם נוסף וְעוֹד כָּל מַעֲשֶׂיהָ לֹא עֲשָׂתָה אֶלָּא עַל פִּי חֲכָמִים, שהרי כיון שאין להם אב מוטל על בית דין לחנכם, וכיון שלא אמרו לה דבר, מוכח שגם סוכה הגבוהה מעשרים אמה כשירה.

אחר שביארה הגמרא את דברי הברייתא, מקשה ממנה הגמרא: בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר – רבי יאשיה שביאר שבְּאֵין דְּפָנוֹת מַגִּיעוֹת לַסֶּכֶךְ מַחֲלוֹקֶת, מובן מה שהביא רבי יהודה ראיה לדבריו מברייתא זו, כיון שדִּירָתָהּ שֶׁל מַלְכָּה לֵישֵׁב בְּסוּכָּה שֶׁאֵין דְּפָנוֹת מַגִּיעוֹת לַסֶּכֶךְ